

Postadres: Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Bezoekadres: Korte Minrebroederstraat 2, Utrecht
Telefoon: 2861383
Fax: 2861311
Internet: www.rekenkamer.utrecht.nl

Leden gemeenteraad Utrecht

Behandeld door:	Floris Roijackers	Datum:	27 september 2010
Doorkiesnummer:	2861391	Ons kenmerk:	10.081245
E-mail:	f.roijackers@utrecht.nl	Onderwerp:	Leefbaarheidsbudget
Bijlage(n):	geen		

Geachte leden van de gemeenteraad van Utrecht,

Op 1 juli 2010 brachten wij ons rapport uit getiteld *Leefbaarheidsbudget Utrecht. Een onderzoek naar de doelgerichtheid en de resultaatverwachtingen*. Het doel van ons onderzoek was het in kaart brengen van de risico's voor de doeltreffendheid van het leefbaarheidsbudget. Op de raadsinformatieavond van 24 augustus 2010 hebben wij het rapport en de conclusies en aanbevelingen toegelicht. Op initiatief van leden van uw raad is er een tweede raadsinformatieavond georganiseerd waarbij insprekers hun ervaringen met het leefbaarheidsbudget konden vertellen (21 september 2010).

Wij constateren dat niet alle deelnemers in het debat tot nu toe, een juist beeld schetsen van ons rapport. Met deze brief lichten wij op hoofdpunten ons onderzoek en de rapportage nader toe.

Pleit de Rekenkamer voor afschaffing van het leefbaarheidsbudget?

Veel insprekers op de raadsinformatieavond van 22 september gingen uit van de veronderstelling dat de Rekenkamer (impliciet) pleit voor afschaffing van het leefbaarheidsbudget. Dat is niet het geval. Het startpunt voor ons onderzoek is het besluit van de raad om een leefbaarheidsbudget in te stellen. Wij hebben gekeken hoe het loopt, of er zicht is op de resultaten en wat de risico's zijn. Dit is conform de taakomschrijving van de Rekenkamer in de gemeentewet (artikel 182): "De Rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur".

Op basis van ons onderzoek bepleiten wij aanscherping en doorontwikkeling van het leefbaarheidsbudget.

Staat de benadering in het onderzoek van de Rekenkamer haaks op het vraaggestuurde uitgangspunt van het leefbaarheidsbudget?

De uitgangspunten in ons onderzoek zijn:

- a) De gemeente is verantwoordelijk voor de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van de uitgaven. Deze verantwoordelijkheid is niet aan

anderen overdraagbaar. De gemeente moet verantwoording kunnen afleggen over de bestedingen aan alle inwoners van Utrecht.

- b) De gemeente moet een 'lerende overheid' zijn en continu streven naar verbetering van haar beleid en de uitvoering.

Met betrekking tot uitgangspunt a) van ons onderzoek constateren wij dat er sprake is van spanning met de huidige vraaggestuurde opzet van het leefbaarheidsbudget, maar wij bepleiten geen aanbodgestuurde opzet waarin de gemeente geheel bepaalt wat er gebeurt. Wij pleiten er voor dat de gemeente de vraag gaat kanaliseren op basis van de volgende uitgangspunten voor honorering van initiatieven:

- Honoreer initiatieven die in de praktijk succesvol zijn gebleken omdat ze bijdroegen aan de leefbaarheid van wijken en buurten.
- Honoreer initiatieven die een bijdrage leveren aan de oplossing van wijk- of buurtspecifieke leefbaarheidstekorten.

Als een ingediend initiatief positief scoort op deze beide uitgangspunten, dan geeft dat een heldere onderbouwing voor een honorering (of zo niet: een afwijzing).¹

Kortom: het leefbaarheidsbudget blijft met onze aanbevelingen vraaggestuurd, maar het antwoord van de gemeente op aanvragen voor een budget wordt beter ("ja, wij geven u geld omdat..." of "nee, want..."). Uiteraard kunnen wijkraden een belangrijke rol spelen bij het in beeld brengen van wijk- of buurtspecifieke problemen en het op basis daarvan formuleren van toekenningscriteria.

Zijn de resultaten van initiatieven wel meetbaar te maken?

In ons rapport stellen wij dat het onomstotelijk vaststellen van het causale verband tussen de initiatieven en de leefbaarheid niet zal gaan. Aan deze constatering lijken velen het gevolg te verbinden dat het in beeld brengen van resultaten helemaal niet mogelijk is. In het rapport doen wij suggesties voor hoe het beter kan:

- Expliciteer (vooraf) de veronderstelde werking van het initiatief en toets dit achteraf. Het voorbeeld dat wij noemen in het rapport is illustratief: als de veronderstelling is dat met bepaalde activiteiten het onderlinge contact tussen groepen toeneemt en in de praktijk neemt alleen het contact binnen een groep toe, dan voldoet de activiteit niet aan de geformuleerde verwachting.
- Benut de verantwoordingsinformatie van de activiteiten voor het toetsen van de veronderstellingen van het leefbaarheidsbudget.

Om de stedelijke resultaten van het leefbaarheidsbudget beter in beeld te krijgen is het nodig:

- Betere indicatoren voor leefbaarheid te hanteren en dat consequent te doen de komende jaren.
- De ontwikkeling van de leefbaarheid te volgen met behulp van die indicatoren.
- De ontwikkeling van jaar tot jaar en de verschillen tussen wijken en buurten op de leefbaarheidsindicatoren te analyseren. Dit is cruciaal. De waarden op indicatoren zeggen op zich niet veel. Wat zijn mogelijke verklaringen voor afwijkingen? Welke verklaringen zijn meer of minder waarschijnlijk? Is er mogelijk een relatie te leggen tussen de activiteiten van het

¹ Daarnaast zou de gemeente de optie open kunnen houden voor vernieuwende initiatieven, die zich op het punt van het resultaat nog niet hebben kunnen bewijzen.

leefbaarheidsbudget en de reguliere inspanningen van de gemeente om de leefbaarheid te verbeteren enerzijds en de indicaties van leefbaarheid anderzijds?

Leidt de aanbeveling van de Rekenkamer dat bijdragen aan natuurlijke personen als subsidies moeten worden verstrekt niet tot grote administratieve lasten en bureaucratie?

Het is een juridisch feit dat de bijdragen aan natuurlijke personen subsidies zijn en binnen het regime van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) vallen. In de Awb zijn de regels vastgelegd voor geldverstrekkingen door de gemeente, die waarborgen dat gemeentelijke uitgaven controleerbaar zijn en die willekeur tegen gaan. De geldverstrekkingen zijn in de huidige praktijk te kenschetsen als onrechtmatig, omdat de gemeente de regels van de Awb niet naleeft.

De gemeente kan de administratieve lasten en bureaucratie beperken door de mogelijkheid van de 'waarderingssubsidie' te introduceren. Dit is een regelarme subsidievorm die in andere steden, bijvoorbeeld door de gemeente Rotterdam, wel wordt gebruikt. De gemeenteraad zal de subsidieverordening daarop moeten aanpassen. Ook zal de gemeente zich moeten inspannen om de wijze van subsidieaanvraag en verantwoording eenvoudig te houden.

Tot slot

Diverse sprekers op de raadsinformatieavond gaven aan dat als de Rekenkamer in haar onderzoek de praktijk van het leefbaarheidsbudget had onderzocht, zij mogelijk tot andere conclusies was gekomen.

Wij hebben in ons onderzoek de overzichten van aanvragen en toekenningen betrokken en enkele gesprekken gevoerd. Wij kwamen tot de conclusie dat een goede basis voor oordeelsvorming over de initiatieven ontbrak (heldere doelstellingen en criteria). Het horen van initiatiefnemers en/of wijkvertegenwoordigers vonden wij geen optie, omdat het risico te groot zou zijn dat wij uitspraken zouden doen die geen recht zouden doen aan de praktijk (representativiteit).

De raadsinformatieavond van 22 september 2010, die min of meer werd voorgesteld als een manier om de 'lacune' in het rekenkameronderzoek op te vullen, heeft ons gesterkt in onze keuze. Door de insprekers werd gezamenlijk een grotendeels eenzijdig (NB: niet 'onwaar', maar eenzijdig) beeld geschetst van de praktijk van het leefbaarheidsbudget. Dit werd veroorzaakt door het feit dat er vooral tevreden betrokken burgers aanwezig waren en geen ontevreden initiatiefnemers of burgers die kritisch staan tegenover het leefbaarheidsbudget en er geen gebruik van maken. Uit diverse reacties van burgers op ons rapport maken wij op dat die er ook zijn.

Hoogachtend,

Watze de Boer
Voorzitter